

Vakaumuksen kunnioittamisen sairaalapapin työssä ja hoitotyössä

Vakaumuksen kunnioittaminen on peruslähtökohta

Meillä kaikilla on oma kulttuuritausta, joka vaikuttaa peruskatsomuksiin, vakaumukseen, suhtautumiseen eri asioihin ja tapaan toimia sekä yksityishenkilönä että ammatti-ihmisenä. Kulttuuri on tapa elää. Kulttuurin normit ja sosiaaliset säännöt määräävät myös sen, millä tavalla suh-taudumme sairaisiin tai miten sairastautuu itseensä.

Kokonaisvaltainen hoito tarkoittaa, että potilas nähdään kokonaisena ihmisenä, jolla on oma perhe- ja kulttuuritausta, elämänhistoria ja elämäkokemukset, ihmisenä, jolla on fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja spirituaalisia tarpeita. Käytännön hoitotyö on myös lähimmäisen rakastamista – pidetään huolta heistä, jotka juuri sillä hetkellä ovat heikoimmillaan ja tarvitsevat apua ja tukea.

Hengellinen hoitotyö merkitsee kiinnostusta potilaan arvoja ja vakaumusta kohtaan. Hengellinen hoitaminen ei ole valmiiden vastausten antamista, vaan yhdessä asioiden äärellä olemista ja etsimistä. Potilaan huomioiminen ihmisenä, kaikkine elämän ulottuvuuksineen, on tärkeää.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan potilaan hengellisyyden huomioiminen, spiritualiteettia tukeva hoito-orientaatio, li-

sää potilaan arvokkuuden kokemusta, tukee toivoa, vahvistaa luottamusta ja yhteyden kokemusta toisiin ihmisiin, vaikuttaa myönteisesti läheissuhteisiin ja lisää elämän merkityksellisyyden kokemusta.

Spiritualiteetin tukeminen käytännössä

Potilaan spiritualiteetin tukeminen voi olla esimerkiksi sen kysymistä, mikä tässä hetkessä rauhoittaa potilaan mieltä, mihin hän turvaa silloin, kun elämässä on vaikeaa tai kun hän kaipaa lohdutusta. Myös sen selvittäminen, milloin ja millaisissa tilanteissa potilaalla on hyvä olla, voi avata keskustelua syvällisempään suuntaan.

Potilaalta voi kysyä suoraan, onko hänellä vakaumusta tai ovatko hengelliset asiat tärkeitä ja jollain tavalla läsnä hänen elämässään. Potilaalle voi tarjota mahdollisuutta keskusteluun sairaalapapin kanssa tai kysyä, haluaako hän, että paikalle kutsutaan jonkun tietyn hengellisen yhteisön edustaja.

Toisinaan potilas haluaa puhua siitä, miksi juuri hän on sairastunut tai mitä sairaus on tuonut hänen elämäänsä. Mahdollisuus oman elämäntarinan kertomiseen ja sen äärellä eletyn pohtimiseen on usein vahvistava kokemus. Potilas voi myös pyytää hoitajaa rukoilemaan kanssaan. Rukoileminen kuuluu hengelliseen hoitotyöhön potilaan niin pyytäessä. Ammatillinen hoitaja, riippumatta omasta vakaumuksestaan, voi potilaan kanssa rukoilemalla tukea tämän hyvinvointia.

Hengellisyyteen voi liittyä myös etsintää. Potilas voi etsiä vastauksia eksistentiaaliin, olemassaoloa koskeviin kysymyksiin, kokematta asiaa hengellisenä tai uskonnollisena etsintänä. Silloin hän ehkä kyselee elämänsä tarkoitusta, omien ihmisuhteidensa, kokemustensa ja eletyn elämän merkitystä.

Virpi Sipola
diakonissa, TM, TtM
sairaalapastori,
työnohjaaja

Sielunhoidon johtava
asiantuntija
Kirkkohallitus
Toiminnallinen osasto
Diakonia ja sielunhoito

Potilas voi myös selkeästi ilmaista haluavansa ehtoollista tai toivoa mahdollisuutta osallistua sairaalassa pidettävään hartaushetkeen.

Hengellinen kokemus voi syntyä läsnäolon, nähdyn ja kuullun tulemisen kautta, keskustelun, musiikin kuuntelemisen, kuvataiteen, kirjallisuuden tai luontokokemuksen välityksellä. Moni kokee kohtaavansa Jumalan tai olevansa yhteydessä korkeampaan voimaan metsässä tai meren äärellä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelee noin 130 evankelisuterilaisen kirkon sairaalateologia. He toimivat keskustelukumppaneina eksistenssiin ja spirituaaliteettiin liittyvissä asioissa. Sairaalasielunhoitaja on koulutukseltaan teologian maisteri. Lisäksi hän on saanut psykologisessa soveltuvuusarvioinnissa myönteisen lausunnon tehtävään soveltuvuudesta ja käynyt kirkon sairaalasielunhoitajan erityiskoulutuksen (60 op). Monilla on työnoh-

Hengellisen hoidon välineitä. Palliatiivisen hoidon hyvät käytännöt.
Virpi Sipola. Duodecim 2017 s.141. Kuva 15.30

jaajan koulutus ja psykoterapeutin koulutus tai osia siitä. Työntekijä vahvistaa ammattitaitoaan jatkuvan kouluttautumisen ja työnohjauksen keinoin. Sairaalasielunhoitajan tehtävissä voi toimia myös diakoniatyöntekijä, erityisesti vanhusten hoivapalveluyksiköissä.

Sairaalasielunhoito

Sielunhoidon ydin on sielunhoidettavan ja sielunhoitajan luottamuksellinen sielunhoitosuhde, jossa sielunhoidettava voi käsitellä kaikkia elämäänsä ja sairauteensa liittyviä asioita, saada tukea ja lohdutusta. Sielunhoidon keskeisiä teemoja ovat elämän merkitysten etsiminen, ihmissuhteiden pohtiminen, Jumalasuhteen tutkiminen ja luopumiseen liittyvät teemat. Sielunhoidon lähestymistapa on kokonaisvaltainen, mikä mahdollistaa rehellisen ja avoimen yhteistoiminnan muita maailmankatsomuksia ja uskontoja edustavien henkilöiden kanssa. Sielunhoito on avointa ja supportatiivista toimintaa. Työtään sielunhoitajat tekevät asiakaslähtöisesti. He kunnioittavat potilaan tai asiakkaan yksityisyyttä ja vakaumusta. Sairaalapapin työtä kuvaavassa palvelukuvauksessa asia sanotaan näin:

”Uskonnonvapaus on kaikkien Suomessa asuvien perusoikeus. Perustuslain 11 §:n (2003) mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapautteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen omantuntonsa vastaisesti osallistumaan uskonnon harjoittamiseen. Uskonnonvapaus on paitsi yksilön myös yhteisön oikeus. Yhteisen uskonnonharjoituksen osalta uskonnonvapautteen kuuluu esimerkiksi potilaan ja sielunhoitajan oikeus molempien niin halutessa har-

joittaa yhteisesti uskontoaan. Kaikkien uskonnollisten yhteisöjen ja uskontokuntiin kuulumattomien oikeuksia on ehdottomasti kunnioitettava.” (sakasti.evl.fi/sairaalasielunhoidon palvelukuvauks)

Vakaumuksen kunnioittaminen tarkoittaa, että sairaalapapin tuki on kaikkia potilaita, heidän läheisiään ja hoitohenkilökuntaa varten. Ihmisten väliset erot ja yhtäläisyydet ovat työssä tärkeämpiä kuin vakaumusten tai uskontojen väliset erot.

Kirjallisuus

Antoon Geels & Owe Wikström. Uskonnollinen ihminen. Johdatus uskonto-psykologiaan. Kirjapaja. Helsinki. 2009.

Edwards, A & Pang, N & Shiu, V & Chan, C. 2010. The understanding of spirituality and the potential role of spiritual care in end-of-life and palliative care. Palliative Medicine 24 (8) 753-770.

Saarto, Tiina & Hänninen, Juha & Anttikainen, Riitta & Vainio, Anneli (toim.) Palliatiivinen hoito. 2015. Duodecim.

Saarto, Tiina & Hänninen, Juha & Anttikainen, Riitta & Vainio, Anneli (toim.) Palliatiivisen hoidon hyvä käytännöt. 2018. Duodecim.

Aiheeseen liittyviä julkaisuja:

Toikkanen, Tuulikki & Pohjalainen, Terttu (toim.) Saattohoidon sielu ja mieli. Saattohoitopotilaan henkinen ja hengellinen tukeminen.

<http://docplayer.fi/13053222-Saattohoidon-sielu-ja-mieli-saattohoitopotilaan-henkinen-ja-hengellinen-tukeminen-toimittaneet-tuulikki-toikkanen-terttu-pohjalainen.html>

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4A337C>

[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/4A217FC8EDBABC50C2257E660034C5F6/\\$FILE/sielunhoitokortti.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/4A217FC8EDBABC50C2257E660034C5F6/$FILE/sielunhoitokortti.pdf)

Hengellinen ahdistus fyysisinä oireina

Sain kutsun osastolle erään potilaan luokse. Hoitaja kertoi, että potilaalla on epämääräisiä fyysisiä oireita – kipuja ja päänsärkyä sekä nukkumisvaikeuksia. Kirvunhoitoon oli kiinnitetty erityistä huomiota ja kipulääkettä lisätty, mutta potilas oli edelleen levoton.

Potilaan luvalla hoitaja oli kutsunut sairaalapapin paikalle ajatellen, että keskustelu voisi auttaa potilasta. Keskustelun aluksi potilas totesi, että ei kuulu kirkkoon, mutta uskoo että jokin korkeampi voima on olemassa. Kerroin, että keskustelu on luottamuksellinen. Juttelimme potilaan sairaalassaolosta, perheestä ja työstä.

Jonkin ajan kuluttua hän alkoi itkeä ja kertoi elävänsä keskellä avioeroa. Hän oli huolissaan lapsista ja siitä, miten kaikki käytännön asiat järjestyvät. Hän ei ollut puhunut asiasta kenellekään, sillä hän koki olevansa epäonnistunut. Heidän suvussaan ei erottu. Keskustelimme ja vähitellen hän rauhoittui. Sovimme uuden tapaamisen parin päivän päähän.

Toisella kerralla potilas kertoi nukku-neensa paremmin ja päänsärlyn helpot-taneen, hän oli huojentunut siitä, että oli saanut keskustella asiasta jonkun kansa. Pohdimme yhdessä, millaista tukea hän tarvitsisi, millainen hänen tukiverk-konsa oli ja millaiset asiat ovat aikaisem-min auttaneet häntä vaikeissa tilanteissa.

Lopuksi potilas toivoi, että rukoilisin hä-nen puolestaan. Hän arveli, että "Joku, joka on jossain ja vaikuttaa elämäämme, kuu-lee rukouksen". Sanoitin rukouksessa sitä, mistä olimme keskustelleet. Sovimme, et-tä potilas voi ottaa yhteyttä myöhemmin ja tarvittaessa voin käydä myös hänen ko-tonaan.

Sielunhoitokortti ilmaisee hengellisen hoitotahdon

Sielunhoitokortti on tahdonilmaus hengellisestä hoitotahdosta silloin, kun henkilö on itse kykenemätön sitä itse ilmaisemaan, esimerkiksi onnettomuuden tai sairauden kohdatessa.

Sielunhoitokortissa annetaan lupa / kutsu papin tai seurakunnan työntekijän läsnäoloon, vierailuun, hartaushetkeen, synninpäästöön ja ehtoollisen jakamiseen.

Sielunhoitokortti ei ole juridinen paperi, vaan henkilön vapaamuotoinen tahdonilmaus ja toive. Korttia pidetään lompakossa / käsilaukussa, josta sen saa (tai henkilö antaa itse jos pystyy) omainen, poliisi, ystävä tai joku paikalle sattunut, joka voi osaltaan täyttää ko. toiveen.

Sielunhoitokortin toivotaan avaavan kohdattaessa helpommin keskustelua myös sielunhoidollisista kysymyksistä, kotiseurakunnan toiminnasta ja seurakuntayhteydestä.

Kortti on pieni, mutta sen sisältö on laaja. Sielunhoitokortin äärellä voi myös käydä arvokeskustelua siitä, mitä sielunhoito on ja mitä siltä odotetaan. Kortin sisältö liittyy keskustelun enemmän elämän kuin kuoleman kysymyksiin.

Kortit ovat olleet koekäytössä vuonna 2015. Kirkkohallituksen ja seurakuntien työntekijät ovat jakaneet seurakuntalaisille jo useita tuhansia näytekappaleita. Palaute on ollut innostava ja kiittävä.

Kortin kehittälyssä on otettu sen testauksessa nousseet ehdotukset huomioon, esim. kotiseurakunnan nimen mukaan ottaminen.

Kortin käyttökokeilu jatkuu seurakuntien tapahtumissa. Korttia on jaettu jo yli 10 000 tuhatta kappaletta.

Kortin idea on diankoniatyöntekijä Taneli Nurmenniemen Ulvilasta. Kortin suunnittelija on graafikko Seija Nikkilä.

Seurakuntia kannustetaan tilaamaan sielunhoitokortteja ja jakamaan niitä erilaisissa tapahtumissa, laitospöytäkirjojen yhteydessä, jumalanpalveluksissa, messuissa ja muissa tilaisuuksissa. Seurakuntien lisäksi myös yksityishenkilöt voivat tilata korttia.

Kortista on tehty myös englannin- ja ruotsinkieliset versiot.

SELUNHOITOKORTTI

- Laminoitu kortti
- Koko 90 x 50 mm
- Tilauksen vähimmäismäärä 50 kappaletta, jonka hinta on 18€.

Korttia myy:

Kirjapaino Grano Oy

www.kopistore.fi/fi/verkkokaupat/

kirkkohallitus

Sielunhoitokortti

SUOMEN[†]
EV. LUT.
KIRKKO

Toivon, että luokseni kutsutaan pappi tai seurakunnan työntekijä, jos olen sairauden tai onnettomuuden seurauksena kyvytön itse sitä tekemään. Luonani saa viettää hartaushetkiä, puolestani saa rukoilla, minulle saa antaa synninpäästön ja jakaa ehtoollisen.

Lempivirteni

Kotiseurakuntani

Allekirjoitus

VIESTI-lehden lukijoilta pyydetään palautetta sielunhoitokortista

1. Onko kortti tuttu? Oletko itse saanut sellaisen ja mistä?
2. Millaisia kokemuksia sen käytöstä on?
3. Miten ajattelet sielunhoitokortin voivan palvella?
4. Miten kortin sisältöä tai sen käyttöä voisi kehittää?

Vastaukset:

- viestilehti@gmail.com tai
- SSKS/Mannerheimintie
104 B 52, 00250 Helsinki

PUHEENVUORO

Voiko vakaumusta mitata?

”Oletko uskossa?”

Ehkä monikin meistä on joskus kohdannut tuon kysymyksen jonkun innokkaan uskostaan todistavan ystävän esittämänä.

On kuitenkin eri asia vastata siihen maahanmuuttoviraston virkailijan edessä, kun on kyse turvapaikan myöntämisestä tai epämisestä. Vakaumuksen tutkimisessa tarvitaan huomattavan paljon tietoa ja osaamista.

On melko yleisesti tunnettua, että kristinuskoon kääntyminen voi muslimille merkitä kuolemanvaaraa sekä hänen perheensä että yhteisön taholta. Juuri siksi se voi olla yksi peruste turvapaikan myöntämiselle.

*Rovasti Soili Juntumaan
essee julkaistu
15.3.2018
Kotimaa-lehdessä*

<https://www.kotimaapro.fi/artikkeli/essee-vakaumuksen-tutkiminen-on-vaikeaa-perimaltaan-ehka-mahdotonta/?katselukoodi=575d32d1fcd485b26e56de8b27559a79c2ea56a84562763448eaf98c57415eeb>